

Warszawa, 16.03.2021

Tomasz Brzostowski
dr Małgorzata Starczewska-Krzysztozek

ANALIZA

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju po 5 latach – skala porażki w konkretnych liczbach

16 lutego 2021 roku minęło 5 lat od przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) i jej prezentacji w PowerPointcie przez ówczesnego wicepremiera i ministra rozwoju, obecnego premiera Mateusza Morawieckiego. W ramach inwestycji wartych, według deklaracji premiera, bilion złotych¹ Polska miała wykonać skok cywilizacyjny. Obiecywano między innymi wzrost konkurencyjności polskiej gospodarki, wzrost poziomu inwestycji, wsparcie dla rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, wzrost nakładów na badania i rozwój, nowoczesną proinnowacyjną edukację, zmniejszenie obciążeń regulacyjnych, ogłaszano też wprowadzenie kompleksowego programu demograficznego.

Rząd nigdy nie rozliczył się ze składanych deklaracji – w zamian za to jeszcze szumnie zapowiada kolejny wielki plan „Polski Nowy Ład” – chowając nieudolność zarządzania gospodarką w minionych latach pod zasłoną globalnej pandemii. Wytrącając taki argument, poniższa analiza odnośni się w znaczącej mierze do danych sprzed marca 2020 roku. Jak wyglądał wówczas stan realizacji konkretnych zapowiedzi z „Planu Morawieckiego”?

I. Globalna konkurencyjność polskiej gospodarki. Inwestycje

Zamiast zapowiadanego skoku konkurencyjności, według Globalnego Raportu Konkurencyjności przygotowanego przez Światowe Forum Ekonomiczne (do którego w SOR jest wiele odniesień) od roku 2016 do 2019 Polska **spadła** w rankingu z pozycji 36.² na 37.³

Zapowiadano, że „nastąpi zwiększenie stopy inwestycji i poprawa ich jakości, przy większym wykorzystaniu środków krajowych (wzrost stopy inwestycji z 20,1% w 2015 r. do 22-25% w 2020 r.)”⁴. **Tymczasem** według danych GUS relacja nakładów inwestycyjnych do PKB zmalała z 20,1% na koniec roku 2015⁵ do 18,5% na koniec roku 2019 i 17,1% w 2020 r.⁶

1 „Plan na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju prezentacja”, s. 37, DOSTĘP:

https://www.gov.pl/documents/33377/436740/Plan_na_rzecz_Odpowiedzialnego_Rozwoju_prezentacja.pdf

2 WEF „Global Competitiveness Report 2016-2017”, s. 15, DOSTĘP: http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf

3 WEF „Global Competitiveness Report 2019”, s. 15, DOSTĘP:

http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf

4 „Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”, s. 12, DOSTĘP:

<https://www.gov.pl/documents/33377/436740/SOR.pdf>

5 Opracowanie własne na podstawie danych: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/kwartalne-rachunki-narodowe/wstepny-szacunek-produktu-krajowego-brutto-w-czwartym-kwartale-2015-roku,3,54.html>

6 Opracowanie własne na podstawie danych: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/kwartalne-rachunki-narodowe/wstepny-szacunek-produktu-krajowego-brutto-w-czwartym-kwartale-2020-roku,3,54.html>

Nie udało się także poprawić jakości inwestycji. Firmy w niewielkim stopniu inwestowały w nowe technologie, w tym w robotyzację. W 2015 r. mieliśmy w Polsce 28 robotów na 10 tys. pracowników przemysłowych⁷. W 2019 r. liczba robotów wzrosła do 46 na 10 tys. pracowników⁸. Trudno to nazwać poprawą, gdy w tym samym czasie Czesi zwiększyli liczbę robotów wykorzystywanych w przemyśle z 93 do 147 na 10 tys. pracowników przemysłowych⁹. Porównanie to pokazuje, że w czasie rządów obecnej koalicji nie udało się stworzyć odpowiednich zachęt nie tylko do inwestycji, ale przede wszystkim do inwestycji unowocześniających aparat wytwórczy polskich przedsiębiorstw.

II. Innowacyjność polskiej gospodarki. Badania i Rozwój

Deklarowano, że „wprowadzanie innowacji jest fundamentalnym czynnikiem wpływającym na pozycję firmy na rynku”¹⁰ i **zapowiadano** wzrost wydatków na Badania i Rozwój do poziomu 2% PKB w roku 2020¹¹, **podczas gdy** przez pierwsze 2 lata po ogłoszeniu strategii wzrost takich wydatków spowolnił, aby w roku 2019 osiągnąć poziom 1,32%¹². Stało się to tylko dzięki funduszom unijnym, których duża część musiała być skierowana na projekty B+R. **Zapowiadano** wzrost udziału sprzedaży produktów innowacyjnych (w relacji do sprzedaży ogółem), **podczas gdy** wskaźnik ten spadł w firmach przemysłowych z 9,5% w 2015 r. do 9,3% w 2019 r., a w firmach usługowych nie zmienił się i ciągle był bardzo niski (3%)¹³.

Zapowiadano zmianę profilu polskich przedsiębiorstw na bardziej innowacyjne. Owszem, zwiększył się nieznacznie udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych (z 18,9% w 2015 r. do 21,7% w 2019 r.) oraz usługowych (z 10,6% do 13,7%), ale **jednocześnie spadły nakłady** na działalność innowacyjną (z 43,7 mld zł w 2015 r. do 38,6 mld zł w 2019 r.), co oznacza, że każda firma wydawała w 2019 r. mniej pieniędzy (w liczbach bezwzględnych!) na innowacje niż w 2015 r.¹⁴

[kwartale-2020-roku,3,74.html](#)

7, „W Polsce pracuje 16 tysięcy robotów”, dane za: [Platforma Przemysłu Przyszłości \(przemyslprzyszlosci.gov.pl\)](#)

8International Federation of Robotics, “World Robotics Report 2020”, DOSTĘP: <https://ifr.org/ifr-press-releases/news/record-2.7-million-robots-work-in-factories-around-the-globe>

9Ibid.

10„Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”, s. 11, DOSTĘP:

<https://www.gov.pl/documents/33377/436740/SOR.pdf>

11„Plan_na_rzecz_Odpowiedzialnego_Rozwoju_prezentacja”, s. 66, DOSTĘP:

https://www.gov.pl/documents/33377/436740/Plan_na_rzecz_Odpowiedzialnego_Rozwoju_prezentacja.pdf

12FOR „Ocena PowerPointa Morawieckiego po pięciu latach”, s. 7, DOSTĘP:

https://for.org.pl/pliki/artykuly/7963_ocena-powerpointa-morawieckiego.pdf, dane za GUS

13<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/nauka-i-technika/dzialalnosc-innowacyjna-przedsiębiorstw-w-latach-2013-2015,2,14.html> oraz

<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/nauka-i-technika/dzialalnosc-innowacyjna-przedsiębiorstw-w-polsce-w-latach-2017-2019,14,7.html>

14Ibid.

III. Wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw

Deklarowano, że „podstawą polskiej gospodarki są małe i średnie przedsiębiorstwa, którym należy stworzyć optymalne warunki rozwoju”¹⁵, tak aby małe przedsiębiorstwa stawały się średnimi, a średnie dużymi. Zapowiadano zwiększenie liczby aktywnych średnich i dużych przedsiębiorstw do poziomu ponad 22 tysięcy w roku 2020¹⁶, **podczas gdy** na koniec roku 2019 było ich 18,5 tysiąca¹⁷, a w 2015 r. ponad 19 tys.¹⁸ Zamiast wzrostu odnotowano więc spadek tego wskaźnika.

IV. Nowoczesna Edukacja

Zapowiadano poprawę jakości kapitału ludzkiego, lepsze dopasowanie edukacji i uczenia się do potrzeb nowoczesnej gospodarki, jak i poprawę innowacyjności kształcenia¹⁹. W 2016 roku ponad połowa Polaków (56%) nie miała podstawowych umiejętności cyfrowych, w 2019 roku odsetek ten **był dokładnie taki sam** (56%)²⁰. We wspomnianym wyżej Globalnym Rankingu Konkurencyjności w 2019 roku Polska zajęła 101. miejsce na świecie w kategorii jakości wykształcenia absolwentów, 110. w jakości szkolenia zawodowego oraz 97. w kategorii uczenia myślenia krytycznego²¹. Polskim uczniom zamiast dofinansowanej szkoły i zadowolonej, godnie zarabiającej kadry nauczycielskiej zafundowano „reformę edukacji” i chaos. Obecnie zaś odwracane są skutki reformy szkolnictwa wyższego, zanim ta weszła na dobre w życie.

The Economic Intelligence Unit utworzył Indeks Edukacji dla Przyszłości, który ocenia systemy edukacji w 50 krajach na świecie pod kątem zdolności do przygotowania studentów (15-24 lata) do pracy i życia w coraz szybciej zmieniającym się otoczeniu.²² Polska zajęła w tym rankingu w 2018 r. 27. miejsce, m.in. za Ghaną i Rosją. Nie jest to optymistyczna ocena, tym bardziej, że wynika ona z niskiej oceny polityki edukacyjnej państwa, w tym m.in. niskiej oceny strategii edukacyjnej i programów mających wspierać kształcenie umiejętności niezbędnych w przyszłości. Nie bez znaczenia dla niskiej pozycji Polski w tym rankingu są też relatywnie niskie nakłady na sektor szkolnictwa wyższego i nauki.

15 „Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”, s. 11, DOSTĘP:

<https://www.gov.pl/documents/33377/436740/SOR.pdf>

16 „Plan na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju prezentacja”, s. 66, DOSTĘP:

https://www.gov.pl/documents/33377/436740/Plan_na_rzecz_Odpowiedzialnego_Rozwoju_prezentacja.pdf

17 Główny Urząd Statystyczny / Obszary tematyczne / Podmioty gospodarcze. Wyniki finansowe / Przedsiębiorstwa niefinansowe / Działalność przedsiębiorstw niefinansowych w 2019 roku

18 <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/dzialalnosc-przedsiębiorstw-niefinansowych-w-2015-r-,2,11.html>

19 „Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”, s. 276, DOSTĘP:

<https://www.gov.pl/documents/33377/436740/SOR.pdf>

20 Eurostat: “Individuals’ level of digital skills”, DOSTĘP: https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=isoc_sk_dskl_i&lang=en

21 WEF “Global Competitiveness Report 2019”, s.484, DOSTĘP:

http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf

22 <http://educatingforthefuture.economist.com/EIUYidanPrizeEducatingFortheFuture2018WP.pdf>

V. Obciążenia regulacyjne

Zapowiadano zmniejszenie obciążeń regulacyjnych „m.in. poprzez poprawę jakości ustawodawstwa gospodarczego, reformy systemu danin publicznych oraz sposobu działania instytucji publicznych”²³, a co za tym idzie, awans we wspomnianym Globalnym Rankingu Konkurencyjności w 2020 roku na 97. pozycję²⁴. **Tymczasem** w roku 2019 w kategorii obciążeń regulacyjnych Polska została umieszczona w tym rankingu na pozycji 113.²⁵

O jakości ustawodawstwa niech świadczy także fakt, iż wg Grand Thornton przeciętnie co roku wchodzi w życie 21-23 tys. stron maszynopisu nowych aktów prawnych.²⁶ Ich czytanie zajęłoby każdego dnia roboczego prawie 3 godziny. Problem w tym, że trzeba te regulacje jeszcze zrozumieć, co z reguły nie jest proste, a przede wszystkim generuje ryzyka.

O jakości prawa świadczy także fakt, iż uchwalanie ustaw przez Sejm zajmuje coraz mniej czasu – w 2019 r. było to średnio 69 dni. Jaka może być jakość regulacji, które przechodzą proces legislacyjny w takim tempie?²⁷ Co więcej często kluczowe projekty są prezentowane jako poselskie a nie rządowe, co sprawia, że nie przechodzą przez proces konsultacji ani nie zawierają dobrze opracowanej Oceny Skutków Regulacji.

VI. Demografia

Zapowiadano wprowadzenie kompleksowego programu polityki demograficznej – szacowano, że „projekt 500+ może o ok. 10% zwiększyć liczbę rodzących się w najbliższych latach dzieci”²⁸, **podczas gdy** liczba urodzeń (na 1000 ludności) w ostatnich latach maleje (9,2 w 2019 vs 9,6 w 2015)²⁹, a niż demograficzny, starzenie się społeczeństwa stanowi coraz poważniejsze zagrożenie dla polskiej gospodarki i stanu finansów publicznych. Do prawdziwego załamania demograficznego – zarówno jeśli chodzi o wzrost liczby zgonów, jak i dramatyczny spadek urodzeń doszło w 2020 roku w związku z pandemią COVID-19. Jak policzyli analitycy Klubu Jagiellońskiego – bilans demograficzny tego tragicznego roku był u nas prawie najgorszy wśród krajów UE (gorzej wypadła tylko Bułgaria)³⁰.

23 „Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”, s.12, DOSTĘP:

<https://www.gov.pl/documents/33377/436740/SOR.pdf>

24 „Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju”, s.12, DOSTĘP:

<https://www.gov.pl/documents/33377/436740/SOR.pdf>

25 WEF „Global Competitiveness Report 2016-2017”, s. 483, DOSTĘP

http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf

26 [Barometr Prawa 2020 Grant Thornton](#)

27 Ibid.

28 „Plan na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju prezentacja”, s. 50, DOSTĘP:

https://www.gov.pl/documents/33377/436740/Plan_na_rzecz_Odpowiedzialnego_Rozwoju_prezentacja.pdf

29 Ludność. Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym (stan w dniu 30.06.2020),

https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5468/6/28/1/ludnosc_stan_i_struktura_oraz_ruch_naturalny_w_przekroju_terytorialnym_na_30.06.2020.pdf

30 J. Lipiński, B. Paszcza, „Polska wśród państw, które najgorzej w Europie poradziły sobie z COVID-19”, DOSTĘP: <https://klubjagiellonski.pl/2021/02/08/polska-75000-zgonow/>

PODSUMOWANIE

Polityków trzeba rozliczać ze składanych obietnic i deklaracji – najlepiej zgodnie z obiektywnymi wskaźnikami. Zwłaszcza tych polityków, którzy pozostają u władzy ponadprzeciętnie długo, a z pewnością to można powiedzieć o Mateuszu Morawieckim, który najwyższe funkcje rządowe sprawuje już 5,5 roku, co stawia go w czołówce rządzących III RP pod tym względem. Skala porażki Planu Odpowiedzialnego Rozwoju po 5 latach od jego ogłoszenia każe z dużym sceptycyzmem patrzeć na jego kolejne obietnice gospodarcze i społeczne.

Tomasz Brzostowski zajmuje stanowisko wiceprezesa ds. nowoczesnych usług dla biznesu jednej z globalnych korporacji. Odpowiada za działalność centrów operacyjnych w Polsce, Malezji oraz Indiach. Jest biegłym rewidentem (ACCA) oraz certyfikowanym audytorem wewnętrznym (CIA), absolwentem Europejskiego Uniwersytetu 'Viadrina' we Frankfurcie nad Odrą. W ciągu ostatnich lat blisko współpracował z krakowskimi uczelniami wyższymi (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Uniwersytet Jagielloński), pogłębiając współpracę między nauką, edukacją i biznesem. Od stycznia 2021 jest członkiem Rady Uczelni krakowskiego Uniwersytetu Ekonomicznego.

Dr Małgorzata Starczewska-Krzysztozek – ekonomistka, wykładowczyni na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego, członkini Towarzystwa Ekonomistów Polskich. W latach 2010-2015 członkini Rady Gospodarczej przy Premierze RP, uczestniczka grup eksperckich przy Komisji Europejskiej. Zajmuje się makroekonomicznymi uwarunkowaniami rozwoju gospodarczego, analizą i oceną rozwoju przedsiębiorstw i ekonomiczną analizą prawa. Współpracuje z mediami ekonomicznymi, wyjaśniając procesy gospodarcze w Polsce, Europie i na świecie.